

NOVELA ZAKONA O PRAVOSUDNOJ SURADNJI U KAZNENIM STVARIMA S DRŽAVAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

mr. sc. Danka Hržina,

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Zagreb, svibanj 2018.

Copyright 2018.

Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

SADRŽAJ

1. Uvod	4
2. Opće odredbe - novine koje donosi ZPSKS-EU /17	5
a) Temeljna načela za postupanje	5
b) Troškovi postupka izvršavanja naloga i naknada štete nastala izvršavanjem naloga	7
3. Europski uhidbeni nalog	8
a) Transpozicija Direktive 2013/48/EU	8
b) Izmjene uvjetovane praksom	10
(1) Izmjene odredaba o postupku izvršenja EUN-a u Republici Hrvatskoj.....	11
(2) Izmjena odredbe članka 38. ZPSKS-EU (načelo specijalnosti).....	13
4. Nalog za osiguranje oduzimanja imovine	14
5. Europski istražni nalog	16
a) Europski istražni nalog.....	17
b) Republika Hrvatska kao država izdavanja	18
c) Republika Hrvatska kao država izvršenja	20
1. Zaprimanje europskog istražnog naloga i postupak njegovog priznanja	20
2. Dokazne radnje koje se provode na temelju europskog istražnog naloga	21
3. Dokazne radnje zatražene europskim istražnim nalogom	22
4. Razlozi za odbijanje priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga	23
5. Razlozi za odgodu izvršenja europskog izvršnog naloga	25
6. Ovlast i razlozi za podnošenje žalbe	25
6. Zaključak	27
7. Pravni izvori i literatura	28

1. Uvod

Cilj ovog rada je prikazati novi pravni okvir u postupanju u predmetima pravosudne suradnje s državama članicama Europske unije, a koji je okvir na snazi od 26. listopada 2017., odnosno od dana stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravosudnoj suradnji s državama članicama Europske unije objavljenog u Narodnim novinama broj 102 / 17 (dalje u tekstu: ZPSKS-EU/17).

ZPSKS-EU/17 transponira u hrvatsko zakonodavstvo Direktivu 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavještanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL L 294, 6.11.2013.) i Direktivu 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima (SL L 130, 1.5.2014.).

Osim transpozicije navedenih Direktiva kroz odredbe glave II. i glave II.A ZPSKS-EU/17, ovim Zakonom su izmijenjene i odredbe koje propisuju postupanje po europskom uhidbenom nalogu i nalogu za osiguranje imovine kako bi se preciziralo postupanje u predmetima izvršavanja europskog uhidbenog naloga, premostile pravne praznine i otklonile nejasnoće proizašle iz općenitih odredbi pretočenih iz mjerodavnih Okvirnih odluka¹ u domaće zakonodavstvo. Nadalje, zbog potrebe povećanja učinkovitosti, kao i jačanja načela neposredne suradnje promijenjena je odredba članka 7. Zakona koja propisuje nadležnost za izdavanje, odnosno prosljeđivanje odluka domaćih tijela. Dok jačanje transnacionalnog kriminala nameće potrebu jačanja neposredne pravosudne suradnje na području Europske unije bez unutrašnjih granica, razlike u pravnim standardima država članica Europske unije ograničavaju opisanu suradnju obvezom odbijanja izvršavanja odluka koje bi rezultirale povredom obveze poštivanja temeljenih prava i sloboda definiranih Poveljom o temeljnim pravima Europske unije. Iz opisanih razloga ZPSKS-EU/17 definira načelo poštivanja temeljenih prava i načelo razmjernosti kao kamene temelje pravosudne suradnje. Samo one strane sudske odluke koje udovoljavaju kriterijima koje uključuju navedena načela mogu biti predmet postupka priznanja i izvršenja.

Opisane izmjene bit će obrađene primjenom povijesne metoda, kao i kazuističkom i komparativnom metoda, ovisno o razlozima koji su inicirali same izmjene.

¹ Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL L 190, 18.7.2002.) i Okvirna odluka Vijeća 2003/577/PUP od 22. srpnja 2003. o izvršavanju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji (SL.L.196, 2.8.2003.)

2. Opće odredbe - novine koje donosi ZPSKS-EU /17

U ovom dijelu rada obradit će se najznačajnije izmjene općeg dijela Zakona koje se odnose na temeljna načela postupanja u predmetima pravosudne suradnje, troškove postupka izvršavanja naloga te naknadu štete nastale izvršavanjem naloga.

a) Temeljna načela za postupanje

Kao što je uvodno istaknuto ZPSKS-EU/17 je definirao načelo poštivanje temeljenih prava kao jedno od tri osnovna načela² za postupanje u predmetima pravosudne suradnje:

- 1. Načelo uzajamno priznavanja između država članica Europske unije**
- 2. Načelo poštivanje temeljenih prava**
- 3. Načelo učinkovite suradnje**

Načelo uzajamnog priznavanja i načelo učinkovite suradnje temelje se na pretpostavci da su zakonodavstva država članica Europske unije u velikoj mjeri usklađena kroz implementaciju akata Europske unije koji reguliraju ne samo kazneno procesno i materijalno pravo, već i pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima u područjima od posebnog interesa za Europsku uniju. Usklađenost zakonodavstva država članica rezultira visokim stupnjem uzajamnog povjerenja kao temeljnim preduvjetom za primjenu načela uzajamnog priznavanja kao kamena temeljca pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Nažalost, navedena teoretska pozadina načela uzajamnog priznavanja i načela učinkovite suradnje daleko je od stvarnosti i postojeće prakse država članica EU i Suda Europske unije. Kako je osnovni preduvjet postojanja visokog stupnja povjerenja između različitih država članica uspješna implementacija mjerodavnih Okvirnih odluka/Direktiva EU i njihova primjena u praksi, nepravovremena ili pogrešna implementacija navedenih odluka, kao i izostanak primjene u praksi dovodi u pitanje primjenu načela uzajamnog priznavanja. Zanimljivo je kako je i europski zakonodavac bio svjestan navedenih prepreka uspješne primjene načela uzajamnog priznavanja te je u preambuli svih svojih akata³

² Načelo uzajamnog priznavanja između država članica Europske unije općenito je definirano člankom 3. ZPSKS-EU/17 : „Načelo uzajamnog priznavanja temelj je pravosudne suradnje u kaznenopravnim stvarima Europske unije.“ Načelo učinkovite suradnje definirano je člankom 4. ZPSKS-EU/17: „ U postupcima prema ovom Zakonu nadležna tijela Republike Hrvatske u okviru svoje nadležnosti i u skladu s temeljnim načelima pravnog poretka Republike Hrvatske obvezna su postupati tako da se u najvišoj mogućoj mjeri postigne svrha pravosudne suradnje.“

³ Točka 12. Preambule Okvirne odluka Vijeća od 13. lipnja 2002.o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica Europske unije (2002/584/PUP):” Ova Okvirna odluka poštuje temeljna prava i načela priznata u članku 6. Ugovora o Europskoj uniji, koja se odražavaju i u Povelji o temeljnim pravima Europske unije (1), a posebno u njezinu poglavlju VI. Ništa u ovoj Okvirnoj odluci ne smije se tumačiti kao zabrana odbijanja predaje osobe za kojom je izdan europski uhidbeni nalog, ako postoji razlog za uvjerenje, na temelju objektivnih elemenata, da je spomenuti uhidbeni nalog izdan u svrhe progona ili kažnjavanja osobe zbog njezina spola, rase, vjere, etničkog podrijetla, državljanstva, jezika, političkih uvjerenja ili spolnog usmjerenja,

propisao kako obvezu poštivanja temeljenih prava ima primat pred načelom uzajamnog priznanja, kao i mogućnost suspenzije primjene određenog oblika suradnja u državi članici Europske unije koja ozbiljno i neprekidno krši načela iz članka 6. stavka 1 Ugovora o Europskoj uniji.⁴(10) Mehanizam europskog uhidbenog naloga temelji se na visokoj razini povjerenja između država članica. Njegova primjena može biti suspendirana samo u slučaju da neka država članica ozbiljno i neprekidno krši načela iz članka 6. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji. Kršenje utvrđuje Vijeće u skladu s odredbama članka 7. stavka 1. spomenutog Ugovora, s posljedicama predviđenima u članku 7. stavku 2. Ugovora.

Iako izričito nije propisao povredu poštivanja temeljnih prava kao osnovu za fakultativno ili obligatorno odbijanje priznanja stranih odluka europski zakonodavac ju je prešutno priznao. Ovo je rezultiralo proširivanjem razloga za odbijanje priznanja i izvršenja stranih odluka od strane nacionalnih zakonodavstava⁵, kao i praksom Suda Europske unije koja potvrđuje primat navedenog načela. Sud Europske unije je u predmetima broj: C-404/15 (*Pál Aranyosi*) i C-659/15 PPU (*Robert Căldăraru*) zauzeo stajalište:

„Članak 1. stavke 3.⁶ i 5. i članak 6. stavak 1. Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica, kako je izmijenjena Okvirnom odlukom Vijeća 2009/299/PUP od 26. veljače 2009., treba tumačiti na način da u slučaju postojanja objektivnih, vjerodostojnih, preciznih i odgovarajuće aktualiziranih elemenata o postojanju sustavnih i općenitih nedostataka ili nedostataka koji se odnose određene skupine osoba ili na određene ustanove za oduzimanje slobode u državi članici izdavateljici, pravosudno tijelo izvršenja mora na konkretan i precizan način ispitati postoje li u slučaju predaje navedenoj državi članici ozbiljni i utvrđeni razlozi za vjerovanje da će osoba na koju se odnosi europski uhidbeni nalog u svrhe izvršenja kaznenog progona ili izvršenja kazne oduzimanja slobode zbog uvjeta oduzimanja njezine slobode biti izložena stvarnoj opasnosti od podvrgavanja neljudskom i

ili ako bi položaj te osobe mogao biti ugrožen zbog bilo kojega od tih razloga. Ova Okvirna odluka ne sprečava državu članicu da primijeni svoja ustavna pravila o pravu na pravični sudski postupak, slobodu udruživanja, slobodu tiska te slobodu izražavanja u drugim medijima.“ Nadalje, točka 13. iste Preambule glasi: „Nitko ne smije biti udaljen, protjeran ili izručen državi u kojoj postoji stvarna opasnost da će osoba o kojoj je riječ biti osuđena na smrt, podvrgnuta mučenju ili drugom nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.“

⁴ Točka 10. Preambule Okvirne odluka Vijeća od 13. lipnja 2002. o Europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica Europske unije (2002/584/PUP):” Mehanizam europskog uhidbenog naloga temelji se na visokoj razini povjerenja između država članica. Njegova primjena može biti suspendirana samo u slučaju da neka država članica ozbiljno i neprekidno krši načela iz članka 6. stavka 1. Ugovora o Europskoj uniji. Kršenje utvrđuje Vijeće u skladu s odredbama članka 7. stavka 1. spomenutog Ugovora, s posljedicama predviđenima u članku 7. stavku 2. Ugovora.”

⁵ Odredba članka 13. Zakona o izručenju Ujedinjenog kraljevstva kao razlog za odbijanje izručenje propisuje: „ Predaja tražene osobe će se odbiti : 1. ako je europski uhidbeni nalog izdan (iako je izdan zbog ekstradibilnog kaznenog djela) u svrhu kaznenog progona ili izvršenja kazne zbog rasne, vjerske, etničke, spolne, rodne orijentacije tražene osobe ili njezinog političkog mišljenja;2. ako bi tražena osoba u slučaju predaje bile kaznenog gonjena ili kažnjena, zadržana ili bi joj bila ograničena osobna sloboda zbog njezine rase, vjere, nacionalnosti, roda, spolne orijentacije ili političkog mišljenja.“

⁶ Članak 1 stavak 3 Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP glasi: “ Ova Okvirna odluka ne mijenja obvezu poštovanja temeljnih prava i temeljnih pravnih načela sadržanih u članku 6. Ugovora o Europskoj uniji.“

ponižavajućem postupanju u smislu članka 4. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. U tu svrhu ono od pravosudnog tijela koje je izdalo nalog mora zahtijevati dostavu dopunskih informacija Pravosudno tijelo izvršenja mora odgoditi svoju odluku o predaji određene osobe dok ne dobije dopunske informacije koje mu omogućavaju da otkloni postojanje takve opasnosti. Ako postojanje te opasnosti ne može biti otklonjeno u razumnom roku, to tijelo mora odlučiti treba li obustaviti postupak predaje.“

Zbog navedenih razloga zakonodavac je zadnjom izmjenom ZPSKS-EU/17 propisao dodatno načelo postupanja u predmetima pravosudne suradnje- načelo poštivanja temeljnih prava. Ovo načelo je propisano na način da isto obuhvaća i načelo razmjernosti koje je prihvaćeno na razini Europske unije kao temeljno načelo u primijeni „instrumenata“ pravosudne suradnje⁷. Tako članak 3. a ZPSKS-EU/17 u prvom stavku definira načela razmjernosti („Nadležna tijela Republike Hrvatske izdaju naloge i odluke iz članka 1. ovog Zakona razmjerno naravi potrebe u svakom pojedinom slučaju.“), a u drugom stavku definira primat obveze poštivanja prava i temeljnih sloboda pred postupcima priznanja i izvršenja („Provedba postupaka na temelju ovog Zakona ne utječe na obvezu poštivanja temeljnih prava i sloboda definiranih Poveljom o temeljnim pravima Europske unije“).

b) Troškovi postupka izvršavanja naloga i naknada štete nastala izvršavanjem naloga

Novela ZPSKS-EU/17 u članku 13. izričito propisuje **podjelu troškova sa državom izdavanja** u predmetima izvršavanja europskog istražnog naloga, naloga za osiguranje imovine te odluke o oduzimanju imovine. Naime, članak 13. ZPSK-EU nije propisivao mogućnost podjele troškova u predmetima priznanja i izvršenja naloga za osiguranje imovine. Kako su se praksi pojavili problemi oko naknade troškova čuvanja privremeno oduzetih plovila⁸, a koja plovila su oduzeta u postupku priznanja i izvršenja stranog naloga za osiguranje imovine, bilo je potrebno jasno propisati mogućnost iniciranja podjele troškova s državom izdavanja ako je riječ o izvanrednim ili velikim troškovima. Ova odredba predstavlja iznimku od temeljnog načela izvršavanja odluka stranih pravosudnih tijela prema kojem troškove nastale na

⁷ Načelo razmjernost je općeprihvaćeno načelo svih država članica Europske unije na kojem se temelje odredbe i kazneno-materijalnog i kazneno-procesnog prava. Konvencija Vijeća Europe za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda izričito ne propisuje navedeno načelo, ali pojedine odredbe Konvencije neizravno propisuju to načelo. Iako presude Europskog suda za ljudska prava jasno ne definiraju načelo razmjernosti, ali se može zaključiti kako se razmjernošću primjena sredstava koje su nužne s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja. Mjere koje poduzimaju nacionalna tijela moraju biti razmjerne legitimnom cilju koji se želi ostvariti.

⁸ Predmeti u kojima su prilikom priznanja i izvršenja odluke stranog pravosudnog tijela u odnosu na plovila određene privremene mjere iz članka 557. a st. 1 toč. b Zakona o kaznenom postupku (zabrana okrivljeniku ili drugoj osobi na koju je imovinska korist prenesena da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanje tih stvari i njihovim povjeravanjem na čuvanje državnom tijelu nadležnom za upravljanje državnom imovinom).

području države izvršenja snosi država izvršenja, odnosno Republika Hrvatska kada ima položaj države izvršenja.

Nadalje, odredbom članka 15. Novele ZPSKS-EU jasno je propisana obveza **Republike Hrvatske kao države izdavanja da nadoknadi svaki iznos koji je država izvršavanja nadoknadila** pravnim ili fizičkim osobama koje su pretrpjele štetu priznanjem i izvršenjem odluka koje su donijela pravosudna tijela Republike Hrvatske.

3. Europski uhidbeni nalog

U ovom dijelu rada prikazat će se najvažnije izmjene ovog oblika pravosudne suradnje uvjetovane praksom i transpozicijom Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2011. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu obavještanja treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL L 294, 6.11.2013.).

a) Transpozicija Direktive 2013/48/EU

Direktiva 2013/48/EU je transponirana u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o izmjenama I dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 70/17) te ZPSKS-EU/17.

Iako je rok za transpoziciju ove Direktive istekao dana 27. studenoga 2016. ista još uvijek nije transponirana u zakonodavstva svih država članica Europske unije⁹. Unatoč tome domaća pravosudna tijela su dužna prilikom izdavanja europskog uhidbenog naloga postupati sukladno odredbama Direktive 2013/48/EU, odnosno mjerodavnim odredbama ZPSKS-EU/17 neovisno o tome što je tražena osoba uhićena na području države članice EU koja nije implementirala u svoje zakonodavstvo Direktivu.

Kada se govori o mjerodavnim odredbama ZPSKS-EU/17 kojima je u domaće zakonodavstvo transponirana Direktiva 2013/48/EU prije svega se misli na odredbe članka 17. a ZPSKS-EU/17 te članka 24. ZPSKS-EU/17. Dok odredba članka 17.a ZPSKS-EU/17 propisuje postupanje prilikom izdavanja europskog uhidbenog naloga odredba članka 24. ZPSKS-EU/17 propisuje prava tražene osobe u postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga.

⁹ Ovu Direktivu još nisu implementirale Republika Irska, Ujedinjeno kraljevstvo, Kraljevina Danska, Poljska, Rumunjska, Republika Cipar, Bugarska.

Prema odredbi članka 17. a stavku 1 ZPSKS-EU/17 osoba protiv koje je u Republici Hrvatskoj izdan europski uhidbeni nalog ima pravo, nakon uhićenja u državi izvršenja, **imenovati branitelja u Republici Hrvatskoj po svom izboru**. Imenovani branitelj u Republici Hrvatskoj ima pravo, uz ovlasti u skladu s odredbama domaćeg kaznenog procesnog prava, poduzimati i sve radnje u vezi s pružanjem informacija i savjeta branitelju te osobe u državi izvršenja s ciljem učinkovitog ostvarivanja prava te osobe u postupku predaje.

U predmetima u kojima državno odvjetništvo izdaje europski uhidbeni nalog protiv tražene osobe je rješenjem određen istražni zatvor i postavljen branitelj po službenoj dužnosti.¹⁰ Po zaprimanju obavijesti o uhićenju tražene osobe državno odvjetništvo koje je izdalo europski uhidbeni nalog dužno je obavijestiti državu izvršenja o branitelju po službenoj dužnosti radi ostvarivanja njegove komunikacije s braniteljem u državi izvršenja. Kako bi se osiguralo pravovremeno obavještanja države izvršenja i olakšalo postupanje nakon uhićenja tražene osobe potrebno je prilikom ispunjavanja obrasca iz članka 18. ZPSKS-EU /17 navesti podatke o branitelju po službenoj dužnosti (u dio koji je označen pod točkom (f) Ostale okolnosti, važne za predmet).

Činjenica da je traženoj osobi postavljen branitelj po službenoj dužnosti u Republici Hrvatskoj ne isključuje pravo tražene da sama izabere branitelja u Republici Hrvatskoj. U tu svrhu državno odvjetništvo koje je izdalo europski uhidbeni nalog dostavlja nadležnom tijelu države izvršenja listu odvjetnika koji pružaju informacije i savjete u postupcima po europskom uhidbenom nalogu, a koju sastavlja Hrvatska odvjetnička komora. Radi osiguranja učinkovitog postupanja i ubrzanja postupka predaje tražene osobe potrebno je prilikom izdavanja europskog uhidbenog naloga osim podataka o branitelju koji je postavljen po službenoj dužnosti koji se unose u obrazac iz članka 18. ZPSKS-EU/17 priložiti obrascu listu odvjetnika koji ju je sastavila Hrvatska odvjetnička komora.

U postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj prilikom ispitivanja tražene osobe pred državnim odvjetnikom tražena osoba mora biti poučena prije samog ispitivanja o svojim pravima prema odredbama domaćeg kaznenog procesnog prava. Jedno od prava koje pripada traženoj osobi je pravo na branitelja po vlastitom izboru, odnosno pravo na branitelja kojeg joj postavi sud. Osim navedenog prava tražena osoba ima pravo ostvariti pravo na branitelja u državi izdavanja.

Kako bi tražena osoba ostvarila navedena prava državni odvjetnik je dužan državu izdavanja obavijestiti o tome da tražena osoba želi ostvariti pravo na branitelja u toj državi, kao i omogućiti joj da izabere branitelja u Republici Hrvatskoj, odnosno

¹⁰ Prema članku 66. stavku 1. točke 3. Zakona o kaznenom postupku okrivljenik mora imati branitelja od donošenja odluke kojom je protiv njega određen pritvor ili istražni zatvor.

ukoliko tražena osoba ne uzme branitelja predložiti sudu postavljanje branitelja po službenoj dužnosti. Postavlja se pitanje ne koji način će državni odvjetnik obavijestiti državu izdavanja da tražena osoba želi izabrati branitelja u državi izdavanja. U praksi će državni odvjetnik kontaktirati osobu koja je naznačena kao kontakt osoba u državi izdavanja ili će nadležno tijelo države izdavanja obavijestiti putem europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima.¹¹

Od koje trenutka tražena osoba mora imati branitelja u postupku koji se vodi u Republici Hrvatskoj povodom europskog uhidbenog naloga?

Nesporno je da se ročište pred sucem istrage može održati samo ako je istom prisutan branitelj tražene osobe te ukoliko tražena osoba nema branitelja postavit će joj se branitelj po službenoj dužnosti, a sukladno članku 24.a stavku 2 ZPSKS-EU/17. Prema tome gramatičkim tumačenjem odredbe članka 23. i članka 24. a ZPSKS-EU za zaključiti da je obrana obvezna tek od ročišta pred sucem istrage radi donošenja odluke o istražnom zatvoru radi predaje.

Međutim, odredba članka 23. stavka 2 ZPSKS-EU propisuje kako tražena osoba ostvaruje pravo na branitelja sukladno odredbama domaćeg kaznenog procesnog prava. Kako prema članku 66. Zakona o kaznenom postupku okrivljenik mora imati branitelja od donošenja odluke kojom je protiv njega određen istražni zatvor ili pritvor, a postupcima povodom europskog uhidbenog naloga protiv tražene osobe je već donesena odluka o lišenju slobode u državi izdavanja za zaključiti je kako tražena osoba mora imati branitelja već prilikom ispitivanja pred državnim odvjetnikom.

b) Izmjene uvjetovane praksom

Pravne praznine, kao i nejasne i nedovoljno precizne odredbe glave II. ZPSKS-EU rezultirale su neujednačenom sudskom praksom i odlukama koje su negativno utjecale na postupke koji su se u Republici Hrvatskoj vodili protiv traženih osobe. Ovi razlozi su potaknuli zakonodavca da izmijeni najspornije odredbe ZPSKS-EU koje propisuju postupanje po europskom uhidbenom nalogu, odnosno odredbe koje propisuju : mjere osiguranja prisutnosti tražene osobe u postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga, obustavu postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga, načelo specijalnosti, privremenu predaju tražene osobe te izvršenje rješenja kojim se odobrava predaja tražene osobe . U nastavku ovog dijela rada prikazat će

¹¹ Europsku pravosudnu mrežu u kaznenim stvarima čine kontakt osobe koje se imenuju na razini sudova, ministarstava i državnih odvjetništava. Tako u Republici Hrvatskoj, među ostalim, postoje kontakt osobe na Županijskom državnom odvjetništvu u Varaždinu (zamjenica ŽDO Darinka Brđanović), Županijskom državnom odvjetništvu u Dubrovniku (zamjenica ŽDO Katja Kristović), Županijskom državnom odvjetništvu u Puli (zamjenik ŽDO Eddy Putigna), Odsjecima USKOK-a u Splitu i Osijeku (zamjenice Ravnateljice Natalija Petković i Marina Vrcan) te u Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (viša državnoodvjetnička savjetnica Danka Hržina).

se u čemu se sastoje izmjene navedenih odredbi te koji je cilj zakonodavac namjeravao postići takvim izmjenama.

(1) Izmjene odredaba o postupku izvršenja EUN-a u Republici Hrvatskoj

Izmijenjena je odredba članka 26. ZPSKS-EU na način da je izričito propisano kako u postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga sud može **umjesto istražnog zatvora radi predaje odrediti neku od blažih mjera propisanih ZKP** pod uvjetom da se primjenom takve mjere može ostvariti svrha- osiguranje prisutnosti tražene osobe u postupku izvršenja europskog uhidbenog naloga. Citiranjem odredbom zakonodavac je jasno propisao kako se umjesto istražnog zatvora radi predaje mogu protiv tražene osobe odrediti mjere opreza i/ili jamstvo ukoliko se tim mjerama može spriječiti bijeg tražene osobe, odnosno osigurati prisutnost do okončanja postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga. Na opisani način otklonjene su nedoumice u praksi nastale zbog nedovoljno jasne odredbe članka 26. st. 3 ZPSKS-EU¹².

Nadalje, izmijenjena je odredba članka 33. ZPSKS-EU koje je propisivala **odgodu predaje i privremenu predaje tražene osobe**. Kako je navedena odredba sadržajno odgovarala članku Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP¹³ te nije jasno propisala kriterije za odgodu predaje tražene osobe, kao ni način postupanja u predmetima privremene predaje gramatičkim tumačenjem ove odredbe pojedini sudovi su donosili rješenja kojima se odobrava predaja tražene osobe državi izdavanja unatoč tome što se protiv iste vodio kazneni postupak u Republici Hrvatskoj ili su iste već izdržavale kaznu zatvora u Republici Hrvatskoj. Dakle, tzv. eukonformnim tumačenjem navedene odredbe sudovi su davali prednost predaji tražene osobe državi izdavanja pred interesom Republike Hrvatske da se protiv te osobe pravomoćno okonča kazneni postupak u Republici Hrvatskoj, odnosno tražena osoba izdrži kaznu zatvora izrečenu joj presudom domaćeg suda. Institut privremene predaje tražene osobe rijetko se koristio u praksi. U rijetkim predmetima u kojima je primijenjen ovaj institut gramatičko tumačenje odredbe članka 33. ZPSKS-EU rezultiralo je sklapanjem sporazuma između pravosudnog tijela države izdavanja i domaćeg suda pred kojim

¹² Iako su završne i prijelazne odredbe ZPSKS-EU upućivale na podrednu primjenu Zakona o kaznenom postupku čime je stvoren pravni temelj za određivanje jamstva kao zamjenu za istražni zatvor radi predaje, u praksi je bila dvojbena primjena navedene mjere obzirom da je članak 26.stavaak 3 ZPSKS-EU izričito propisivao :“ Umjesto istražnog zatvora radi predaje sud može odrediti neku od mjera opreza propisanih Zakonom o kaznenom postupku pod uvjetom da se primjenom takve mjere može ostvariti svrha iz stavka 1. ovog članka“ (op.a. u cilju osiguranja predaje osobe)

¹³ Članak 33. ZPSKS-EU „ (1) Predaja može biti odgođena dok se protiv tražene osobe u Republici Hrvatskoj ne dovrši kazneni postupak koji se vodi zbog drugog kaznenog djela ili dok tražena osoba u Republici Hrvatskoj ne izdrži kaznu zatvora na koju je osuđena zbog drugog kaznenog djela.(2) Privremena predaja radi vođenja kaznenog postupka može biti dopuštena ako takva predaja neće ometati vođenje kaznenog postupka pred domaćim sudom. Uvjete privremene predaje tražene osobe pisanim sporazumom dogovaraju nadležni domaći sud i pravosudno tijelo koje je izdalo nalog. Zaključeni sporazum obvezuje sva nadležna tijela države izdavanja.“

se vodio postupak izvršenja europskog uhidbenog naloga. Kako institut privremene predaje tražene osobe, kao i sporazumijevanje u svrhu donošenja odluke o privremenoj predaji ne ovlašćuju domaći sud na sklapanje pravnog posla sa pravosudnim tijelima drugih država članica EU čiji predmet je tražena osoba, zakonodavac je ocijenio potrebnim izmijeniti navedenu odredbu. Opisani razlozi rezultirali su slijedećim zakonskim rješenjem:

(1) Kada se protiv tražene osobe vodi postupak u Republici Hrvatskoj zbog drugog kaznenog djela ili se tražena osoba nalazi na izdržavanju kazne zatvora, postupak izvršenja europskog uhidbenog naloga prekida se rješenjem. Postupak će se nastaviti kada se postupak zbog drugog kaznenog djela pravomoćno okonča i osoba izdrži kaznu zatvora koja će joj biti eventualno izrečena, kada istekne kazna zatvora koju je izdržavala, odnosno odobri joj se uvjetni otpust. Kada sud utvrdi postojanje razloga za prekid izvršenja europskog uhidbenog naloga, o tome će obavijestiti državu izdavanja europskog uhidbenog naloga koja može zatražiti privremenu predaju tražene osobe. Na postupak privremene predaje na odgovarajući način primjenjuju se odredbe kojima je propisan postupak suda radi izvršenja europskog uhidbenog naloga radi predaje. Pri donošenju odluke o privremenoj predaji sud će voditi računa o tome da privremena predaja neće ometati vođenje kaznenog postupka pred domaćim sudom te će u rješenju kojim se odobrava privremena predaja naznačiti datum do kojeg tražena osoba mora biti vraćena u Republiku Hrvatsku.

(2) Vrijeme oduzimanja slobode u državi izdavanja uračunat će se u kaznu koja će traženoj osobi biti izrečena u domaćem postupku, odnosno u kaznu zatvora koju je izdržavala u Republici Hrvatskoj prije njezine predaje državi izdavanja. Ako je to vrijeme uračunano u kaznu izrečenu u državi izdavanja naloga, ono neće biti uračunano u izrečenu kaznu u Republici Hrvatskoj, odnosno u vrijeme izdržavanja kazne u Republici Hrvatskoj za čijeg je trajanja privremena predaja odobrena.

Navedenom odredbom ukinut je institut odgode predaje i isti je zamijenjen prekidom postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga. Na ovaj način je dana prednost postupcima koji se vode u Republici Hrvatskoj, odnosno izvršenju kaznu zatvora koju tražena osoba izdržava u Republici Hrvatskoj. Prekidom postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga onemogućena je „zlouporaba“ istražnog zatvora radi predaje u svrhu osiguranja prisutnosti tražene osobe u domaćem postupku, a samim time i lišavanje slobode tražene osobe protiv koje se vodi postupak u Republici Hrvatskoj u trajanju dužem od rokova propisanih člankom 130. Zakona o kaznenom postupku. Kako bi se zaštitili interesi države izdavanja europskog uhidbenog naloga propisana je mogućnost donošenja odluke o privremenoj predaji tražene osobe, vodeći pritom računa da privremena predaja tražene osobe ne ometa vođenje kaznenog postupka pred domaćim sudom.

Zaključno je izmijenjena odredba članka 24. c ZPSKS-EU koje propisuje **obustavu postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga**. Naime, ZPSKS-EU nije propisao način postupanja u predmetima u kojima su se izmijenile okolnosti nakon što je rješenje kojim se odobrava predaja tražene osobe postalo pravomoćno, ali osoba još nije predana tijelima države izvršenja. Kako postupiti kada država izdavanja stavi izvan snage europski uhidbeni nalog, a rješenje kojim se odobrava predaja tražene osobe je već postalo pravomoćno? Kako postupiti kada nastupe razlozi za odbijanje predaje tražene osobe, a već je postalo pravomoćno rješenje kojim se odobrava predaja tražene osobe (npr. utvrdi se kako je u drugoj državi članici ili trećoj državi tražena osoba već bila pravomoćno oslobođena zbog djela zbog kojeg se traži njezina predaja ili osuđena te je izdržala izrečenu joj kaznu zatvora)? U praksi se su sudovi donosili rješenje o obustavi postupka izvršenja europskog uhidbenog naloga smislenim tumačenjem odredbe članka 24.c ZPSKS-EU ili se na zahtjev državnog odvjetništva donosilo rješenje kojim se dopušta obnova postupka te je u ponovljenom postupku stavljeno izvan snage rješenje kojim se odobrava predaja tražene osobe i donosilo rješenje kojim se obustavlja postupak izvršenja europskog uhidbenog naloga. Radi otklanjanja pravne praznine zakonodavac je Novelom ZPSKS-EU /17 propisao način postupanja u opisanim slučajevima:

Ako je rješenje kojim se odobrava predaja tražene osobe postalo pravomoćno, a nastupile su okolnosti zbog kojih bi se predaja morala odbiti ili obustaviti postupak izvršenja europskog uhidbenog naloga, sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka ponovno ispitati donesenu odluku. Kada sud utvrdi da više ne postoje uvjeti za izvršenje europskog uhidbenog naloga, svoju raniju odluku staviti će izvan snage te donijeti rješenje kojim se obustavlja postupak izvršenja europskog uhidbenog naloga, odnosno rješenje kojim se odbija predaja.

(2) Izmjena odredbe članka 38. ZPSKS-EU (načelo specijalnosti)

Kako je Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama člancima Europske unije nije jasno propisao pod kojim uvjetima se može voditi postupak zbog djela počinjenog prije predaje tražene osobe Republici Hrvatskoj, a u odnosu na koje nije zatražena predaja određene osobe izmijenjena je odredba članka 38. ZPSKS-EU. Novom odredbom jasnije je definirano načelo specijalnosti i njegovi pravni učinci, odnosno izričito je propisao kako se protiv osobe predane na temelju europskog uhidbenog naloga može voditi kazneni postupak samo zbog djela a koje ta osoba predana Republici Hrvatskoj te zbog djela počinjenog nakon njezine predaje.

Nadalje, u predmetima zbog djela obuhvaćenog pravnim učincima načela specijalnosti¹⁴ potrebno je zatražiti suglasnost države izvršenja kako bi se stvorile pretpostavke za vođenje postupka (nepostojanje suglasnosti države izvršenje predstavlja procesnu smetnju za vođenje postupka zbog koje se mora donijeti rješenje o obustavi istrage, odbaciti kaznena prijava ili donijeti odbijajuća presuda). Prije nego li se uputi takav zahtjev državi izvršenja potrebno je ispitati traženu osobu na okolnost vođenja kaznenog postupka zbog djela koje je obuhvaćeno pravnim učincima načela specijaliteta. Ispitivanje provodi državni odvjetnik koji vodi postupka ukoliko u konkretnom predmetu nije podignuta optužnica. Ako se predana osoba u prisutnosti branitelja dragovoljno i u potpunosti svjesna posljedica svoje izjave na zapisnika izričito odrekne¹⁵ primjene načela specijalnosti kazneni postupak se može nastaviti. U protivnom državno odvjetništvo koje vodi postupak mora državi izvršenja podnijeti zahtjev za davanje suglasnosti za vođenje postupka koji zahtjev mora sadržavati podatke o europskom uhidbenom nalogu na temelju kojeg je Republici Hrvatskoj predana osoba, datum predaje osobe, podatke o vremenu počinjenja djela zbog kojeg se traži suglasnost. Zahtjevu je potrebno priložiti zapisnik o ispitivanju tražene osobe na okolnosti vođenja tog postupka te europski uhidbeni nalog. U svrhu izdavanja ovog europskog uhidbenog naloga nije potrebno predložiti sudu donošenje rješenje o istražnom zatvoru sukladno čl. 17. stavku 2 ZPSKS-EU/17 budući da je odnosnoj osobi već oduzeta sloboda u drugom postupku.

4. Nalog za osiguranje oduzimanja imovine

U ovom dijelu rada obradit će se izmijene u području izdavanja, kao i priznanja i izvršavanja naloga za osiguranje imovine. Odredbom članka 34. stavka 2 Direktive o europskom istražnom nalogu stavljene su izvan snage odredbe Okvirne odluke Vijeća 2003/577/PUP o izvršavanju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji koje se odnose na privremeno oduzimanje predmeta koji će se koristiti kao dokaz u državi izdavanja.

Prema tome, transpozicijom navedene Direktive u domaće zakonodavstvo, odnosno donošenje ZPSKS-EU/17 izmijenjene su odredbe glave III. ZPSKS-EU kojima je u domaće zakonodavstvo transponirana Okvirna odluka Vijeća 2003/577/PUP. Tako navedena glava Zakona propisuje samo **postupanje po nalogu za osiguranje oduzimanja imovine** (pod pojmom imovine podrazumijeva

¹⁴ Pravnim učincima načela specijaliteta nisu obuhvaćeni kazneni postupci zbog djela počinjenog prije predaje tražene osobe, a u odnosu na koje nije zatražena predaja te osobe, ako je osoba predana po pojednostavljenom postupku (pristala na predaju Republici Hrvatskoj i odrekla se primjene načela specijaliteta) ili ako se radi o postupku zbog kaznenog djela za koje je propisana novčana kazna.

¹⁵ Smatra se da se okrivljenik prešutno odrekao kazneno-procesnog imuniteta koji mu daje načelo specijalnosti ako nakon predaje nije napustila teritorij Republike Hrvatske iako je imala mogućnost ili je nakon puštanja na slobodu napustila Republiku Hrvatsku i potom se vratila. U praksi državno odvjetništvo koje vodi postupak zbog djela koje je obuhvaćeno pravnim učincima specijaliteta neće čekati da se nastupe okolnosti koje predstavljaju prešutno odricanje od načela specijalnosti, već se okrivljenog u prisutnosti branitelja ispitati na okolnosti vođenja tog postupka te ovisno o njegovom iskazu donijeti odluku o daljnjem postupanju.

se imovinska korist stečena kaznenim djelom te predmeti koji se imaju oduzeti prema kaznenom zakonu), dok je **privremeno oduzimanje predmeta koji mogu poslužiti utvrđivanju činjenica u postupku** predstavlja jednu od dokaznih radnji čije izvršenje se može tražiti europskim istražnim nalogom.¹⁶

Drugim riječima, dokazna radnja privremenog oduzimanja predmeta iz članka 261. Zakona o kaznenom postupku u predmetima s međunarodnim elementom provodi se primjenom naloga za osiguranje imovine ukoliko se radi o predmetima koji se moraju oduzeti prema kaznenom zakonu, a ukoliko se radi o predmetima koji bi trebali poslužiti pri utvrđivanju činjenica u postupku primjenjuje se europski istražni nalog.

Definicija pojma naloga za osiguranje oduzimanje imovine također je izmijenjena. Tako se prema članku 2. točki 10 ZPSKS-EU/17 nalogom za osiguranje oduzimanja imovine smatra odluka nadležnog pravosudnog tijela države članice donesena u kaznenom postupku u cilju sprječavanja uništenja, izmjene, uklanjanja, prenošenja ili prodaje imovine /predmeta uz koju je priložena potvrda iz članka 44. stavka 3. Zakona. Prema tome, u predmetima u kojima državno odvjetništvo izdaje nalog za osiguranje oduzimanja imovine kako bi se osiguralo oduzimanje imovinske koristi koja je stečena kaznenim djelom¹⁷ taj nalog čine: rješenje suda o privremenim mjerama iz članka 557. a st. 2 Zakona o kaznenom postupku i ispunjena i ovjerena potvrda iz članka 44. stavka 3 ZPSKS-EU/17.

U postupku izdavanja naloga za osiguranje oduzimanja imovine odredom članka 44. ZPSKS-EU/17 izmijenjena je nadležnost za izdavanje naloga. Naime, nalog za osiguranje oduzimanja imovine **izdaje nadležno državno odvjetništvo** i neposredno ga dostavlja nadležnom tijelu države izvršenja.¹⁸

Prilikom izdavanja naloga za osiguranje oduzimanja imovine potrebno je prethodno predložiti sudu donošenje rješenje kojim se određuju privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom. Ovo rješenje prema članku 557.a stavku 2 ZKP mora biti dostavljeno protivniku osiguranja (okrivljeniku /osobi na koju je imovinska korist prenesena). Međutim, s obzirom da se radi o imovinskoj koristi koja se nalazi u drugoj državi članici rješenje iz članka 557.a stavka 2 ZKP ne proizvodi pravne učinke u drugoj državi članici te se mora priznat kako bi se stvorili uvjeti za njegovo izvršenje. Iako je država izvršenja obvezna u roku

¹⁶ Članak 42. a) stavak 1 ZPSKS-EU/17: „Kada postoji bojazan da bi predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz, a nalaze se u nekoj od država članica, mogli biti uništeni, izmijenjeni, preneseni ili sakriveni, nadležno pravosudno tijelo može u skladu s domaćim pravom izdati europski istražni nalog kako bi ti predmeti bili privremeno oduzeti i bilo osigurano njihovo čuvanje.“ Članak 42. a) stavak 1 ZPSKS-EU/17: „Kada nadležno županijsko državno odvjetništvo zaprimi europski istražni nalog za privremeno oduzimanje predmeta koji će poslužiti kao dokaz, bez odgode poduzima radnje potrebne za njegovo izvršenje u skladu s domaćim pravom.“

¹⁷ Članak 557. b) stavak 1 Zakona o kaznenom postupku: „U postupku osiguranja privremenom mjerom pretpostavlja se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske glede oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom neće moći biti ostvarena ili će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena.“

¹⁸ Nadležno tijelo u državi izvršenja utvrđuje se primjenom „alata“ na stranici Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_Home.aspx

24 sata donijeti odluku o priznanju i izvršenju navedenog rješenja u praksi taj postupak traje znatno duže. Iz navedenog razloga, članka 44. stavak 3 ZPSKS-EU/17 ovlašćuje državnog odvjetnika da predloži sudu odgodu dostave rješenja o privremenim mjerama ako je to nužno da se ne ugrozi svrha oduzimanja imovine. **Dostava rješenja može se odgoditi najdulje 30 dana od njegovog donošenja.**

Za zaprimanje i pokretanje postupka priznanja i izvršenja naloga za osiguranje oduzimanja imovine i dalje su nadležna županijska državna odvjetništva koja bez odgode poduzimaju mjere za njegovo priznanje i izvršenje. Prilikom predlaganja priznanja naloga za osiguranje oduzimanja imovine državni odvjetnik predlaže **određivanje privremenih mjera** iz članka 557. a stavka 1 ZKP-a. Ako je nalog izdan u odnosu na mjeru koja nije predviđena ZKP-om pokrenut će postupak njegovog priznanja te ukoliko smatra da bi priznanje takvog naloga bilo u suprotnosti s temeljnim načelima domaćeg pravnog poretka ukazat će na to sudu koji će donosi odluku o priznanju takvog naloga.

Trajanje privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom određuje se sukladno domaćem pravu. Ako prema domaćem pravu istječe rok trajanja privremenih mjera državni odvjetnik je dužan o tome izvijestiti tijelo koje je izdalo nalog radi očitovanja. Nadležni županijski sud **može odrediti i drugačije trajanje mjera osiguranja** cijeneći okolnosti slučaja i zahtjeve države izdavanja¹⁹.

Nadalje, odredbom članka 48. stavka 1 ZPSKS-EU/17 jasno je propisan način postupanja u predmetima u kojima postoje okolnosti koje opravdavaju odgodu izvršenja naloga za osiguranje oduzimanja imovine²⁰. Izvršenje naloga se odgađa rješenjem koje donosi tijelo nadležno za donošenje odluke o priznanju i izvršenju naloga, odnosno sud. **Rješenje mora sadržavati razloge odgode i očekivano trajanje odgode.** Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba. Čim prestanu razlozi za odgodu državni odvjetnik je dužan predložiti sudu priznanje i izvršenje naloga za osiguranje oduzimanja imovine. O svim opisanim okolnostima državni odvjetnik je dužan obavijestiti tijelo koje je izdalo nalog.

5. Europski istražni nalog

¹⁹ Ovakvim zakonskim rješenjem zakonodavac je omogućio određivanje privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom u trajanju duljem od rokova propisanih odredbom članka 557. e Zakona o kaznenom postupku ako je takvo trajanje predviđeno nalogom za osiguranje oduzimanja imovine koji se priznaje i izvršava, a uzimajući u obzir okolnosti slučaja i zahtjeve države izdavanja.

²⁰ Razlozi za odgodu izvršenja naloga propisani su člankom 48. Stavkom 1 ZPSKS-EU/17: ako bi izvršenje naloga moglo ugroziti istragu koja je u tijeku pred nadležnim domaćim tijelom, i to za ono vrijeme u kojem je imovina iz naloga nužna za provođenje te istrage; ako je imovina već osigurana nalogom tijekom kaznenog postupka pred domaćim pravosuđnim tijelom, do ukidanja tog naloga; ako je imovina već osigurana u postupku pred domaćim tijelom, ili do ukidanja tog naloga, a nakon toga će izvršiti nalog dajući mu prednost pred eventualnim budućim nalozima domaćih tijela.

U ovom dijelu rada obradit će se europski istražni nalog kao novi oblik pravosudne suradnje propisan Direktivom 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. Najprije će se definirati pojam europskog istražnog naloga, kao i komparativno usporediti države članice koje su transponirale Direktivu 2014/41/EU i one kod kojih zakonodavni postupak koji nije dovršen i donesen zakon kojim se prenosi u njihov pravni poredak navedena Direktiva. Potom će se ukratko prikazati postupanje po europskom istražnom nalogu s aspekta Republike Hrvatske kao države izdavanja i države izvršenja.

a) Europski istražni nalog

Direktiva o europskom istražnom nalogu stavila je izvan snage Okvirnu odluku Vijeća 2008/978/PUP o europskom dokaznom nalogu, djelomično stavila izvan snage Okvirnu odluku Vijeća 2003/577/PUP o izvršenju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji te stavila izvan snage odgovarajuće odredbe Konvencija koje se primjenjuju između država članica Europske unije koje obvezuje Direktiva o europskom istražnom nalogu.²¹

Naime, nakon donošenja Okvirne odluke o izvršenju naloga za osiguranje imovine i dokaza i Okvirne odluke o europskom dokaznom nalogu, uz važeće Konvencije Vijeća Europe i Konvencije EU pravni okvir za pribavljanje dokaza u predmetima prekograničnog kriminala postao je jako složen i fragmentiran. Stoga se nametnula potreba uvođenja novog oblika pravosudne suradnje zasnovanog na načelu uzajamnog priznavanja i opće prihvaćenim načelima pružanja tzv. tradicionalne međunarodne pravne pomoći. Preambula Direktive o europskom istražnom nalogu govori o horizontalnom području primjene europskog istražnog naloga koji bi se stoga trebao odnositi na sve dokazne radnje usmjerene na pribavljanje dokaza.

Ovaj novi oblik suradnje je europski istražni nalog koji je **zamijenio sve tradicionalne oblike međunarodne pravne pomoći** (međunarodna pravna pomoć ispitivanjem okrivljenika, svjedoka, vještaka, privremenim oduzimanjem predmeta koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica u postupku, provođenjem posebnih dokaznih radnji) osim:

- **ustupa, odnosno preuzimanja kaznenog progona,**

²¹ Članak 34. Direktive o europskom istražnom nalogu: „1. Ne dovodeći u pitanje njihovu primjenu između država članica i trećih zemalja i njihovu privremenu primjenu na temelju članka 35., ova Direktiva, počevši od 22. svibnja 2017., zamjenjuje odgovarajuće odredbe sljedećih konvencija koje se primjenjuju između država članica koje obvezuje ova Direktiva: (a) Europska konvencija Vijeća Europe o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959., kao i njezina dva dodatna protokola, te bilateralni sporazumi sklopljeni na temelju članka 26. te konvencije; (b) Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma; (c) Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije i protokol uz navedenu konvenciju.

- **dostave pismena**
- **zajedničkih istražnih timova**

U odnosu na navedene dokazne radnje i dalje se primjenjuju mjerodavni međunarodni ugovori, odnosno Okvirna odluka od 13. lipnja 2002. o zajedničkim istražnim timovima (2002/465/PUP).

Europski istražni nalog sadržajno je obuhvatio ne samo europski dokazni nalog²² budući da se isti može izdati i za dostavljanje dokaza koje će već pribavila država izvršenja, već i nalog za osiguranje imovine i dokaza kada je riječ o osiguranju dokaza²³ kao što je ranije navedeno u tekstu.

Vezano uz prostorno područje primjene Direktive o europskom istražnom nalogu potrebno je istaknuti kako ova Direktiva ne obvezuje Kraljevinu Dansku i Republiku Irsku. Tako da se u odnosu na te države i dalje primjenjuju mjerodavni međunarodni ugovori i nalog za osiguranje imovine i dokaza u cilju osiguranja predmeta koji mogu poslužiti za utvrđivanje činjenica u postupku. U odnosu na ostale države članice europski istražni nalog se primjenjuje jedino pod uvjetom da je konkretna država članica transponirala u svoje zakonodavstvo Direktivu o europskom istražnom nalogu. Ovu Direktivu još nisu transponirale Kneževina Luksemburg, Republika Austrija, Kraljevina Španjolska i Češka Republika. Prema tome u odnosu na ove države članice dalje se primjenjuju mjerodavni međunarodni ugovori.

b) Republika Hrvatska kao država izdavanja

Državno odvjetništvo koje vodi postupak izdaje europski istražni nalog na propisanom obrascu te ga dostavljaju **neposredno** nadležnom tijelu države izvršenja.²⁴

²² Članak 11. Uredbe (EU) 2016/95 Europskog Parlamenta i Vijeća od 20. siječnja 2016. o stavljanju izvan snage određenih akata u području policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima (stupila na snagu 22. veljače 2016.): „Okvirna odluka Vijeća 2008/978/PUP o europskom dokaznom nalogu (EEW) zamijenjena je Direktivom 2014/ 41/EU Europskog parlamenta i Vijeća o europskom istražnom nalogu (EIN) jer je područje primjene europskog dokaznog naloga bilo previše ograničeno. Budući da će se europski istražni nalog primjenjivati između 26 država članica, a da će europski dokazni nalog ostati primjenjiv samo između dviju država članica koje ne sudjeluju u europskom istražnom nalogu, europski dokazni nalog izgubio je stoga smisao kao instrument suradnje u kaznenim stvarima te bi ga trebalo staviti izvan snage.“ Nadalje, odredba članka 34. stavka 2 Direktive o europskom istražnom nalogu propisuje kako se Okvirna odluka 2008/978/PUP zamjenjuje se Direktivom o europskom istražnom nalogu u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva (sve države članice Europske unije osim Republike Irske i Kraljevine Danske).

²³ Članak 34. stavak 2 Direktive o europskom istražnom nalogu propisuje kako se odredbe Okvirne odluke 2003/577/PUP, kad je riječ o osiguranju dokaza, zamjenjuju se ovom Direktivom u odnosu na države članice koje obvezuje ova Direktiva. Prema tome, odredbe Okvirne odluke 2003/577/PUP koje se odnose na osiguranje dokaza se i dalje primjenjuju u odnosu na države članice koje ne obvezuje Direktiva o europskom istražnom nalogu, odnosno na Republiku Irsku i Kraljevinu Dansku.

²⁴ Op.cit. (bilj. 15.)

Izdavanje europskog istražnog naloga može državnom odvjetniku predložiti i **okrivljenik**, a u kojem slučaju se primjenjuje odredba članka 234. Zakona o kaznenom postupku.

Europski istražni nalog može se izdati u svrhu provođenja **svih dokaznih radnji propisanih Zakonom o kaznenom postupku** na području druge države članice Europske unije poštujući pritom načelo razmjernosti (dokazna radnja zatražena europskim istražnim nalogom mora biti razmjerna svrsi koja se njome želi postići) i postojanje pretpostavki propisanih Zakonom o kaznenom postupku (dokazne radnje zatražene europskim istražnim nalogom mogu biti provedene u domaćem postupku). Prema tome, ukoliko se europski istražni nalog izdaje u svrhu provođenja dokazne radnje pretrage državni odvjetnik mora prethodno zatražiti od suca istrage donošenje naloga za pretragu sukladno čl. 242. Zakona o kaznenom postupku. Nadalje, prema članku 42. aj ZPSKS-EU/17 nadležno županijsko državno odvjetništvo može, nakon što pribavi odluku suca istrage, izdati europski istražni nalog u svrhu provedbe dokazne radnje upotrebom prikrivenog istražitelja na području države izvršenja. Slično je zakonsko rješenje predviđeno i za dokaznu radnju pribavljanja podataka o bankovnom, odnosno financijskom poslovanju od financijske institucije koja se nalazi u drugoj državi članici Europske unije. Takva dokumentacija se može zahtijevati europskim istražnim nalogom samo ako je prethodno pribavljeno rješenje suda istrage iz članka 265. Zakona o kaznenom postupku.

Vezano uz pitanje izdavanja europskog istražnog naloga potrebno je istaknuti kako prema Direktivi 2014/41/EU o europskom istražnom nalogu ovlaštene osobe mogu osporavati u državi izdavanja postojanje pretpostavki za izdavanja europskog istražnog naloga (izdavanje europskog istražnog naloga je **nužno i razmjerno** svrsi postupka i ispunjene su **pretpostavke** za provođenje zatražene dokazne radnje u domaćem postupku).

Stoga, prilikom donošenja odluke o izdavanju europskog istražnog naloga potrebno je postupiti sukladno načelu razmjernosti te zatražiti provođenje dokazne radnje koja je nužna i razmjerna svrsi te zatražiti primjenu blaže mjere ako se njome može postići ista svrha kao s težom mjerom.

Odluka o priznanju i izvršenju europskog istražnog naloga može se pobijati **žalbom** samo iz razloga koji se odnose na postupak priznanja i izvršenja naloga, ali ne i radi osporavanja postojanja uvjeta za izdavanja europskog istražnog naloga u smislu članka 42c ZPSKS-EU/17. Dakle, ovlaštena osoba ne može podnijeti žalbu protiv odluke o priznanju i izvršenju naloga tvrdeći kako izdavanje europskog istražnog naloga ne predstavlja razmjernu mjeru u postupku koji se vodi u državi izdavanja, odnosno dokazna radnja koje je zatražena europskim istražnim nalogom ne može biti provedena u postupku koji se vodi u državi izdavanja (npr. europskim istražnim nalogom je zatraženo provođenje posebnih dokaznih radnji u drugoj državi članici Europske unije, a u domaćem kaznenom postupku nisu ispunjene pretpostavke iz članka 332. Zakona o kaznenom postupku). Kada je Republika

Hrvatska država izdavanja žalba zbog navedenih razloga može se podnijeti samo državnom odvjetništvu koje je izdalo europski istražni nalog.

Prilikom izdavanja europskog istražnog naloga državno odvjetništvo koje vodi postupak može **zatražiti** od države izvršenja:

1. provođenje dokaznih radnji **sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske,**
2. obavijest o mjestu i vremenu provođenja dokazne radnje
3. suglasnost za **prisutnost** državnog odvjetnika koji postupa u predmetu te okrivljenika i njegovog branitelja ukoliko je riječ o dokaznoj radnji čije provođenje je zatražio okrivljenik.

Kada izvršenje europskog istražnog naloga iziskuje **iznimno visoke troškove** (npr. vještačenje, ispitivanje putem video-konferencijske veze, privremeni premještaj osobe kojoj je oduzeta sloboda radi provođenja dokazne radnje) državno odvjetništvo može u potpunosti ili djelomično povući izdani europski istražni nalog ili zadržati izdani nalog te snositi dio troškova nastalih u državi izvršenja.

c) Republika Hrvatska kao država izvršenja

U ovom dijelu rada obradit će se postupanje županijskog državnog odvjetništva u predmetima priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga.

1. Zaprimanje europskog istražnog naloga i postupak njegovog priznanja

Za zaprimanje europskog istražnog naloga nadležna su **županijska državna odvjetništva** prema mjestu provođenja zatražene dokazne radnje, odnosno prema mjestu gdje se dokazi nalaze.

Po zaprimanje europskog istražnog naloga formira se **KR-DO predmet** te po istom postupka županijsko državno odvjetništvo neovisno o tome je li djelo zbog kojeg je izdan europski istražni nalog predstavlja **kazeno djelo ili prekršaj** u Republici Hrvatskoj²⁵.

O priznanju europskog istražnog naloga **ne donosi se posebna odluka**, već se provođenje dokazne radnje zatražene europskim istražnim nalogom predstavlja njegovo priznanje. Ako se europski istražni nalog odnosi na dokazne radnje koje su prema ZKP u nadležnost državnog odvjetništva iste će provesti županijsko državno odvjetništvo koje je zaprimilo nalog. Međutim ako se europski istražni nalog odnosi na dokazne radnje koje su nadležnosti suca istrage tada će

²⁵ Članak 42. a stavak 1 ZPSKS-EU/17: “Kada je u kaznenom ili prekršajnom postupku potrebno provesti dokazne radnje na području druge države članice Europske unije, izdat će se europski istražni nalog.”

županijsko državno odvjetništvo sukladno odredbama ZKP, a na temelju europskog istražnog naloga, predložiti sucu istrage donošenje rješenja/naloga kojim se nalaže ta dokazna radnja.

Nadležno tijelo države izdavanja može zatražiti provođenje dokazne radnje **sukladno odredbama njezinog procesnog zakonodavstva**. U tom slučaju će državni odvjetnik/sudac istrage postupiti u skladu s tim zahtjevom, osim ako bi takvo postupanje bilo protivno temeljnim načelima domaćeg pravnog poretka. Na sličan način će se postupiti kada nadležno tijelo države izdavanja zatraži da njegovi predstavnici **prisustvuju** izvršavanju europskog istražnog naloga. Predstavnici tijela države izdavanja dužni su poštivati pozitivne propise Republike Hrvatske i **nemaju ovlasti samostalno poduzimati dokazne radnje**, osim ako bi takvo poduzimanje radnje bilo u skladu s domaćim pravom i u mjeri usuglašenoj s državnim odvjetnikom /sucem istrage koji izvršava europski istražni nalog.

2. Dokazne radnje koje se provode na temelju europskog istražnog naloga

Državno odvjetništvo nije uvijek obvezno provesti dokaznu radnju zatraženu europskim istražnim nalogom, odnosno ovlašteno je provesti drugu dokaznu radnju ako :

1. zatražena dokazna radnje uključuje primjenu prisilnih mjera, a nije propisana Zakonom o kaznenom postupku,
2. zatražena dokazna radnja uključuje primjenu prisilnih mjera, propisana je Zakonom o kaznenom postupku, ali se ne može provesti u usporedivom domaćem postupku (u nisu ispunjene zakonske pretpostavke za njezino provođenje),
3. provođenje druge dokazne radnje u skladu s **načelom razmjernosti** (dokazna radnja koja je po svojoj prirodi blaža od zatražene dokazne radnje, a njome se postiže isti rezultat).

Kada nije moguće izvršiti europski dokazni nalog jer nije ispunjena niti jedna od navedenih pretpostavki državni odvjetnik o tome obavještava nadležno tijelo države izdavanja.

Zakonodavac nije definirao pojam **dokazne radnje koja ne uključuju primjenu prisilnih mjera**, već ih je taksativno su naveo u odredbi članka 42.i st. 2 ZPSKS-EU/17. Riječ je o slijedećim radnjama:

- a) pribavljanje informacija ili dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela Republike Hrvatske, a te informacije ili dokazi mogli bi se pribaviti, u skladu s domaćim pravom, u okviru kaznenog postupka
- b) pribavljanje informacija sadržanih u bazama podataka koje vodi policija ili pravosudna tijela i izravno su dostupne pravosudnom tijelu izvršenja u okviru kaznenog postupka,

- c) ispitivanje svjedoka, vještaka, oštećenika i žrtve, osumnjičenika ili okrivljenika ili treće osobe na državnom području države izvršenja,
- d) bilo koja dokazna radnja koja se prema domaćem pravu provodi bez sudskog naloga;
- e) podatke o identitetu osoba koje imaju pretplatu na određeni telefonski broj ili IP adresu.

Specifičnosti navedenih dokaznih radnji očituje se u slijedećem:

- državno odvjetništvo **nije ovlašteno provesti drugu dokaznu radnju**, osim ukoliko se radi o primjeni načela razmjernosti,
- izvršenje europskog istražnog naloga kojim je zatraženo provođenje jedne od navedenih radnje **ne može se odbiti** iako djelo zbog kojeg je izdan europski istražni nalog **nije kažnjiva radnja prema domaćem pravu**, a ne radi se o tzv. kataloškim dijelima iz članka 10. ZPSKS-EU/17,
- izvršenje europskog istražnog naloga kojim je zatraženo provođenje jedno od navedenih dokaznih radnji ne može se odbiti jer se ista **ne bi mogla provesti u usporedivom domaćem postupku**.

Zatražena dokazna radnja provodi se u rokovima propisanim Zakonom o kaznenom postupku poštujući pritom rokove propisane člankom 42. k ZPSKS-EU/17. Prema navedenoj odredbi odluka o provođenju dokazne radnje donosi se bez dogode, a najkasnije u roku od 30 dana. Dokazna radnja o kojoj je donesena odluka provodi se bez odgode, a najkasnije u roku od 90 dana od donošenja odluke o njezinom provođenju. Navedeni rokovi se mogu produljiti pod uvjetima propisanim ZPSKS-EU/17.

Ako se europski istražni nalog odnosi na dostavljanje dokaza koji su već pribavljeni u postupku koji se vodi/o u Republici Hrvatskoj tada se europski istražni nalog izvršava bez odgode, osim ako nisu ispunjeni uvjeti za odgodu izvršenja europskog istražnog naloga.

3. Dokazne radnje zatražene europskim istražnim nalogom

Osim dokaznih radnji propisanih Zakonom o kaznenom postupku ZPSKS-EU/17 propisuje i dokazne radnje koje su specifične za predmete pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, a koje propisuje ZPSKS-EU/17.

Tako ZPSKS-EU /17 propisuje način izvršavanja, odnosno uvjete pod kojim se izdaje europski istražni nalog kojim se zahtjeva provođenje posebnih oblika pravosudne suradnje:

- **Privremena premještaj osobe kojoj je oduzeta sloboda u jednoj državi članici radi provođenja dokazne radnje u drugoj državi članici EU** : ovaj oblik suradnje za koji se izdaje europski istražni nalog potrebno je razlikovati od europskog uhidbenog naloga, a obzirom da se osoba koja je lišena slobode u jednoj državi

članici predaje drugoj državi članici radi provođenje dokaznih radnji koje je uključuju dokaznu radnju ispitivanja okrivljenika

- **Privremeni premještaj osobe kojoj je oduzeta sloboda u jednoj državi članici radi osiguranja njezine prisutnosti u postupku koji se vodi u drugoj državi članici:** ovaj oblik pravosudne suradnje za koji se izdaje europski istražni nalog potrebno je razlikovati od privremene predaje na temelju europskog istražnog naloga, a obzirom da se ovaj oblik suradnje ne odnosi na premještaj osobe koja je lišena slobode u jednoj državi članici u drugu državu članicu u kojoj ta osoba ima položaj okrivljenika;

- **Ispitivanje svjedoka, vještaka i okrivljenika putem video-konferencijske veze ili druge vrste audiovizualnog prijenosa:** europski istražni nalog u svrhu ispitivanje okrivljenika putem video-konferencijske veze ili druge vrste audiovizualnog prijenosa može se izdati prije podizanja optužnice;

- **Ispitivanje svjedoka i vještaka putem telefonske konferencije;**

- **Dokazne radnje prikupljanja dokaza u realnom vremenu, neprekidno i tijekom određenog razdoblja:** zakonodavac općenito definira navedene radnje propisujući kako se pod navedenim pojmom podrazumijeva praćenje bankovnog ili drugog financijskog poslovanja preko jednog ili više računa, provođenje kontroliranih isporuka te drugi slučajevi prikupljanja dokaza u realnom vremenu, neprekidno i tijekom određenog razdoblja;

- **Posebne dokazne radnje upotrebom prikrivenih istražitelja** na području druge države članice Europske unije;

- **Posebne dokazne radnje presretanjem računalnih podataka te nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora i drugih telekomunikacija na daljinu :** zakonodavac razlikuje slučajeve u kojima se ova dokazna radnja provodi uz tehničku pomoć države izvršenja od slučajeva u kojima nije potrebna tehnička pomoć te države, već se samo njezina tijela o tome obavještavaju obzirom da se predmet nadzora nalazi na području te države;

- **Dokazna radnja provjere uspostave telekomunikacijskih kontakata ostvarenih na području druge države članice Europske unije.**

4. Razlozi za odbijanje priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga

Kada se u konkretnom predmetu utvrdi postojanje okolnosti koje predstavljaju razloge za odbijanje i izvršenje europskog istražnog nalog donosi se odluka o odbijanju priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga.

Ovu odluku donose državni odvjetnik ili sud. Državni odvjetnik donosi odluku u predmetima u kojima se radi o dokaznoj radnji čije provođenje je u nadležnosti državnog odvjetništva. U ostalim predmetima odluku donosi sudac istrage.

Prije donošenja odluke o odbijanju priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga pravosudno tijelo koje provodi dokaznu radnju o postojanje navedenih okolnosti obavještava nadležno tijelo države izdavanja te po potrebi zatražiti dostavljanje potrebnih informacija

Državni odvjetnik ne donosi odluku o formalnom smislu već samo obavještava nadležno tijelo države izdavanja o postojanju okolnosti zbog kojih se ne može izvršiti europski istražni nalog.

Za razliku od državnog odvjetnika koji ne donosi odluku u formalnom smislu, sudac istrage donosi rješenje kojim se odbija priznanja i izvršenje europskog istražnog naloga. Protiv navedenog rješenja državni odvjetnik ima pravo podnijeti žalbu u roku od tri dana od dostave rješenja. O podnesenoj žalbi državni odvjetnik obavještava nadležno tijelo države izdavanja.

Vezano uz same okolnosti koje predstavljaju razloge za odbijanje priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga zakonodavac razlikuje **obligatorne i fakultativne razloge** za odbijanje izvršenja europskog istražnog naloga.

U predmetima u kojima je utvrđeno postojanje okolnosti koje predstavljaju fakultativne razloge za odbijanje izvršenja europskog istražnog naloga odluka o odbijanju izvršenja donosi se primjenom **načela učinkovite suradnje, svrhovitosti i prava na pošteno suđenje**.

Za razliku od fakultativnih razloga za odbijanje izvršenja europskog istražnog naloga u predmetima u kojima tijelo koje provodi dokaznu radnju ima diskrecijsku ovlast odlučiti hoće li izvršiti europski istražni nalog, u predmetima u kojima je utvrđeno postojanje okolnosti koje predstavljaju obligatorne razloge za odbijanje izvršenja europskog istražnog naloga postoji obveza odbijanja izvršenja europskog istražnog naloga.

Fakultativnim razlozima za odbijanje priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga smatraju se slijedeće okolnosti:

- prema domaćem pravu postoji **imunitet** ili **povlastica** koja onemogućuje izvršenje europskog istražnog naloga ili postoje pravila o utvrđivanju i ograničenju kaznene odgovornosti u odnosu na slobodu tiska i slobodu izražavanja u drugim medijima, a koja onemogućuju izvršenje europskog istražnog naloga,
- europski istražni nalog je izdan u postupku koji vode **upravna** ili pravosudna tijela zbog djela koja predstavljaju **kršenje domaćeg prava**, a zatražena dokazna radnja se ne bi mogla provesti u usporedivom domaćem postupku.

Obligatornim razlozima za odbijanje priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga zakonodavac smatra slijedeće okolnosti :

- kada bi izvršenje europskog istražnog naloga štetilo **bitnim interesima nacionalne sigurnosti**, dovelo u opasnost izvor informacija ili značilo korištenje povjerljivih informacija koje se odnose na određene obavještajne aktivnosti;
- kada bi izvršenje europskog istražnog naloga bilo u suprotnosti s načelom **ne bis in idem**, osim ako je tijelo izdavanja dalo jamstvo da dokaz pribavljen europskim istražnim nalogom neće biti korišten u svrhu kaznenog progona ili kažnjavanja osobe za djelo za koje je već pravomoćno presuđena u državi članici;
- kada se europski istražni nalog odnosi na kazneno djelo za koje se tvrdi da je počinjeno **izvan državnog područja države izdavanja** te je djelomično ili u cijelosti

počinjeno na **državnom području Republike Hrvatske**, a postupanje u vezi s kojim se izdaje europski istražni nalog nije kažnjivo djelo u Republici Hrvatskoj;

- kada postoje opravdani razlozi koji ukazuju da izvršenje dokazne radnje navedene u europskom istražnom nalogu ne bi bilo u skladu s obvezama iz **članka 6. Ugovora o Europskoj uniji i Povelje o temeljnim pravima Europske unije**;

- kada postupanje zbog kojeg je izdan europski istražni nalog **nije kažnjiva radnja** prema domaćem pravu, osim ako se odnosi na kazneno djelo obuhvaćeno kategorijama kaznenih djela navedenih u članku 10. ovog Zakona. Za fiskalna djela izvršenje europskog istražnog naloga ne može se odbiti samo iz razloga što domaće pravo ne propisuje istu vrstu poreza ili pristojbi ili što ne sadrži iste odredbe o porezima, pristojbama, carinama ili mijenjanju valute, kao i pravo države izdavanja;

- kada je europski istražni nalog izdan u odnosu na dokaznu radnju čija je primjena po domaćem pravu ograničena na katalog kaznenih djela ili na kaznena djela sa zapriječenom određenom najnižom sankcijom, a koji katalog ne uključuje kazneno djelo zbog kojeg se vodi postupak u državi izdavanja.

5. Razlozi za odgodu izvršenja europskog izvršnog naloga

Državno odvjetništvo će odgoditi izvršenje europskog istražnog naloga kada bi njegovo izvršenje moglo dovesti u pitanje postupak koji je u tijeku ili ako se predmeti, isprave ili podaci na koje se nalog odnosi već koriste u postupcima u Republici Hrvatskoj. Čim prestanu razlozi za odgodu državno odvjetništvo poduzima radnje za izvršenje europskog istražnog naloga.

6. Ovlast i razlozi za podnošenje žalbe

Najprije je potrebno utvrditi odluke protiv kojih je dopuštena odluka, a potom učinak žalbe, kao i razloge za podnošenje žalbe.

Zakon razlikuje dvije vrste odluka protiv kojih se može podnijeti žalba:

a) Protiv **odluke o provođenju dokazne radnje** zatražene europskim istražnim nalogom žalba se podnosi sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku koje reguliraju tu dokaznu radnju.

b) Prema članku 42.m ZPSKS-EU/17 **rješenje kojim sud odbija priznati izvršiti europski istražni nalog** može se pobijati žalbom koju državni odvjetnik može podnijeti u roku od tri dana. O podnesenoj žalbi državni odvjetnik je dužan izvijestiti državu izdavanja.

Postavlja se pitanje postoji li pravo na žalbu protiv odluka o provođenju određene dokazne radnje zatražene EIN-om, a protiv kojih ne postoji pravo na žalbu prema Zakonu o kaznenom postupku (npr. nalog za pretragu doma, nalog za provođenje posebnih dokaznih radnji) pozivom na odredbu čl. 14. ZPSKS-EU/17.

Kada govorimo o pravnom učinku žalbe potrebno je istaknuti kako prema članku 14. ZPSKS-EU/17 žalba podnesena protiv odluke o priznanja europskog istražnog naloga **odgađa njezino izvršenje**. S obzirom da se takva odluka ne donosi, već se donosi odluka o određenoj dokaznoj radnji protiv koje se podnosi žalba pod uvjetima propisanim Zakonom o kaznenom postupku u slučaju podnošenja takve žalbe ista ima suspenzivan učinak.

Zaključno, ZPSKS-EU/17 razlikuje žalbene razloge koji se ističu u državi izdavanja i žalbene razloge koji se ističu u državi izvršenja.

Tako prema odredbama čl. 14. st. 3 i čl. 42.m st. 2 ZPSKS-EU /17 žalba kojom se **osporavaju materijalno-pravni razlozi** za izdavanje europskog istražnog naloga nije dopuštena u Republici Hrvatskoj kao državi izvršenja. Takva žalba može se podnijeti samo u državi izdavanja.

Prema tome, ovlaštena osoba ne može podnijeti žalbu protiv odluke donesene u postupku izvršenje EIN-a tvrdeći kako izdavanje europskog istražnog naloga ne predstavlja razmjernu mjeru u postupku koji se vodi u državi izdavanja, odnosno da dokazna radnje koje je zatražena europskim istražnim nalogom ne može biti provedena u postupku koji se vodi u državi izdavanja (npr. država izdavanja je europskim istražnim nalogom zatražila provođenje posebnih dokaznih radnji u Republici Hrvatskoj, a u njezinom postupku takva radnja ne bi bila određena jer bi se cilj mogao ostvariti blažom mjerom ili nisu bile ispunjene zakonske pretpostavke za njezino provođenje). Žalba zbog navedenih razloga može se podnijeti samo nadležnom tijelu države izdavanja.

U Republici Hrvatskoj kao državi izvršenja žalba se može podnijeti samo zbog procesno-pravnih i materijalno-pravnih **razloga koji se odnose na postupak priznanja i izvršenja europskog istražnog naloga**.

6. Zaključak

Novine koje su u naše zakonodavstvo uvedene ZPSKS-EU/17 koji je stupio na snagu 26. listopada 2017. predstavljaju prekretnicu u postupcima zahtijevanja, odnosno pružanja međunarodne pravne pomoći u okviru Europske unije. Dosadašnji pravni okvir i način postupanja koji je s većim ili manjim izmjenama na snazi već sto godina zamijenjen je novim pravnim okvirom utemeljenim na drugačijim načelima. Pitanje je koliko će taj novi sustav biti učinkovit i hoće li se njima postići veća brzina u postupanju, osim što će se skratiti način dostavljanja akata uvođenjem neposredne suradnje.

Nadalje, osim izmjena uvjetovanih implementacijom Direktive o europskom istražnom nalogu ostale izmjene ZPSKS-EU koje se odnose na postupak izdavanja i izvršenja europskog uhićenog naloga trebale bi otkloniti uočene nejasnoće u praksi, kao i pravne praznine te jasno regulirati postupanje u predmetima u kojima se protiv tražene osobe vodi postupak u Republici Hrvatskoj zbog drugog kaznenog djela ili zbog drugog djela izdržavaju kaznu zatvora u Republici Hrvatskoj. U tom kontekstu nameće se pitanje koliko će imenovanje branitelja u državi izdavanja ojačati prava obrane tražene osobe u državi izvršenja, a koliko će pridonijeti kompliciranju i odugovlačenju samog postupka. Izmjenama u odnosu na nalog za osiguranje imovine ubrzan će se postupak izdavanja naloga obzirom da će nalog izdavati državno odvjetništvo koje vodi postupak te se isti neće prosljeđivati Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Stavljanjem izvan snage odredbi Okvirne odluke 2003/5777/PUP i Okvirne odluke Vijeća 2008/978/PUP koje se odnose na privremeno oduzimanje predmeta koji mogu poslužiti utvrđivanju činjenica u postupku, odnosno dostavljanje već izvedenih dokaza u drugoj državi članici te primjena europskog istražnog naloga u svrhu privremenog oduzimanja predmeta i dostavljanja već izvedenih dokaza ubrzan će se pribavljanje opisanih dokaza.

Uzimajući u obzir zakonodavne promjene uvjetovane normativnim promjenama u okviru Europske unije postavlja se pitanje hoće li se njima ostvariti svrha: ubrzanje i jačanje pravosudne suradnje u kaznenim postupcima s međunarodnim elementom. Iako europski istražni nalog predstavlja (ili je predstavljen kao) napredak u području pravosudne suradnje, pitanje je koliko on doista predstavlja napredak obzirom na razloge za odbijanje izvršenja (bitni interesi nacionalne sigurnosti), kao i pitanje njegove izvršivosti u odnosu na posebne dokazne radnje. Vrijeme i praksa će pokazati je li europski istražni nalog korak naprijed ili korak nazad u razvoju međunarodne kaznenopravne pomoći.

7. Pravni izvori i literatura

Pravni izvori :

1. Direktiva 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o europskom istražnom nalogu
2. Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavještanje treće osobe u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima
3. Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002, o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica
4. Okvirna odluka Vijeća 2003/577/PUP od 22. srpnja 2003. o izvršenju naloga za osiguranje imovine i dokaza u Europskoj uniji
5. Okvirna odluka Vijeća 2008/978/PUP od 18. prosinca 2008. o europskim nalogima za pribavljanje predmeta, dokumentacije i podataka za korištenje u kaznenim postupcima, SL L 350, 30. 12. 2008.
6. Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (Narodne novine broj 91/10, 81/13, 26/15, 102/17)
7. Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine broj: 152/08, 80/11, 91/12 Odluka USRH, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17)

Literatura:

1. Bachmaier, Lorena „Transnational evidence towards the transposition of Directive 2014/41 regarding the European investigation order in criminal matters“, EUCRIM The European Criminal Law Associations' Forum 2015/2, str. 47-60.
2. Jean Pradel, Geert Corsens, Gert Vermeulen „ Droiti pénal européen“, 3. izdanje, Dalloz, Pariz
3. Peers, Steve „EU Justice and Home Affairs Law“ Third Edition, Oxford EU Law Library
4. 2017/C 335/01 Obavijest Komisije – Priručnik o izdavanju i izvršavanju europskog uhidbenog naloga
5. Praksa Suda Europske unije (predmeti broj: C-270/17 PPU i broj: C-271/17)